

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

Guidelines for developing strategic leadership to raise the quality of educational institutions under the Suphanburi Primary Educational

Service Area Office Area 3

วิชณุ เนียมปาน¹ ประทุมทอง ไตรรัตน์²

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต²

สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม² นักวิชาการอิสระ³

Wisanu Niampan¹ Pratoomtong Tritat²

Master's degree students Department of Educational Administration

Siam Technology College¹

Advisor Master of Education Degree Program²

Department of Educational Administration Siam Technology College²

E-mail : 64008113008@siamtechno.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็น และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 319 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$) 2. ความต้องการจำเป็นที่มีค่า $PNI_{modified} > 0.20$ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงปฏิบัติ $PNI_{modified} = .858$ 2) ด้านการวางแผนและควบคุมกลยุทธ์ $PNI_{modified} = .344$ 3) ด้านการยกระดับการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ $PNI_{modified} = .253$ 4) ด้านการกำหนดทิศทางการ $PNI_{modified} = .250$ 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การพัฒนาภาวะผู้นำตาม

แนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงปฏิบัติ 2) การพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านการวางแผนและควบคุมกลยุทธ์ 3) การพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านการยกระดับการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ และ 4. การพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านการกำหนดทิศทางองค์กร โดยในการพัฒนาต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน

คำสำคัญ : การพัฒนาภาวะผู้นำ การบริหารเชิงกลยุทธ์ ระดับคุณภาพการศึกษา

Abstract

The objectives were to study 1) the leadership level, 2) the necessity, and 3) to propose the guideline for leadership development based on the strategic management concept to improve the quality of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Suphan Buri Area 3. The sample includes 319 educational institution administrators and teachers. The tools include questionnaires. The statistics used are frequency, percentage, mean, standard deviation, $PNI_{Modified}$ index, and content analysis. The research results found that: 1. The level of leadership according to the strategic management concept to improve the quality of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Suphan Buri Area 3 was overall at a moderate level ($\bar{X} = 3.17$). 2. The essential needs had a $PNI_{Modified} > 0.20$ in all 4 areas, namely 1) Revolutionary analytical thinking, $PNI_{Modified} = .858$, 2) Strategic planning and control, $PNI_{Modified} = .344$, 3) Visionary organizational performance improvement, $PNI_{Modified} = .253$, 4) Organizational direction determination, $PNI_{Modified} = .250$. 3. The guidelines for leadership development according to the strategic management concept to improve the quality of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Suphan Buri Area 3 consist of 4 guidelines, namely 1) Leadership development according to the strategic management concept in the area of revolutionary analytical thinking, 2) Leadership development according to the strategic management concept in the area of strategic planning and control, 3) Leadership development according to the strategic management concept in the area of visionary organizational performance improvement, and 4. Leadership development according to the strategic management concept in the area of organizational direction determination. In development, importance must be given to setting a clear vision.

Keywords : Leadership development, strategic management, educational quality

1. บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทาง คำนิยม เจตคติและวัฒนธรรมในสังคม ผู้บริหารการศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำและจำเป็นต้องพัฒนาตนเองและ องค์กรอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ อีกทั้ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม) ฉบับ พ.ศ. 2545 พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2562 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ประเด็นดังกล่าวนี้ถือเป็นการปฏิรูปการศึกษาของ ประเทศครั้งสำคัญ โดยมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่ในการกำกับ ดูแล สนับสนุน ส่งเสริมและ ประสานงานเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่ให้มีคุณภาพ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมี ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา กระบวนการบริหารงาน บุคลากรทางการศึกษา บรรยากาศและ สภาพแวดล้อมตลอดทั้งขวัญกำลังใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554)

ระบบการศึกษาและการบริหารการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แต่อย่างไรก็ตามการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผล บางครั้งอาจจะต้องพบกับ ปัญหาในหลายด้าน อาทิ ปัญหาเชิงนโยบาย หรือ ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร ดังนั้น การบริหารจัดการและการ ตัดสินใจของผู้บริหารจึงมีความสำคัญ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งอยู่ในสถานะผู้นำองค์กรจะต้องมีภาวะ ผู้นำที่เหมาะสม และเป็นผู้นำในการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรในการบริหารงาน (สัมมา ธ นิธิย์, 2554) สอดคล้องกับฉวีวรรณ ฉัตรวิไล (2560) กล่าวว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นหน้าที่หลัก ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องใช้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินภารกิจบริหารสถานศึกษาให้ประสบ ความสำเร็จ นอกจากนั้นแล้ว การจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานได้กำหนดมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงาน ประกอบด้วยมาตรฐานที่ 1 คือ การบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศ มาตรฐานที่ 2 คือ การบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมาตรฐานที่ 3 คือ ผลการบริหารและ การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) โดย ที่การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ เขตพื้นที่การศึกษาและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสถานศึกษานับว่าเป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดในการนโยบายนไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ และการดำเนินงานเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิผลสูงสุดตาม นโยบายนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการไม่ว่าจะเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กร การบริหารที่ดีของผู้นำ องค์กรและความสามารถในการจัดองค์กรและการใช้ทรัพยากรที่หามาได้อย่างคุ้มค่า (Steers, 1977) และจาก การศึกษางานวิจัย ภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีความสำคัญและมีผลต่อประสิทธิผลของการ บริหารสถานศึกษา ของมนสิชา ธรรมรักษ์ (2561) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการ

บริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ เยาวรินทร์ ยิ้มรอด (2559) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในภาคตะวันตก โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในภาคตะวันตก โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดใน ภาคตะวันตก โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ระดับมากเช่นกัน อย่างไรก็ตามถึงแม้ภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์จะมีความสำคัญ และจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งพบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์โดยมุ่งเน้นไปที่ผู้บริหารสถานศึกษาถึงจะมีอยู่มาก แต่ปัจจัยด้านบริบทของพื้นที่นั้นอาจมีผลทำให้ไม่สามารถนำผลการวิจัยที่มีอยู่ มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 โดยผลการวิจัยนี้จะเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ด้านภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ในลำดับต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษากระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 โดยการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 โดยการรวบรวมจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3 ร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ด้วยการจัดลำดับความต้องการจำเป็น

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 1,674 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร 92 คน ครู/บุคลากร 1,582 คน (ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3)

4.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 319 คน ผู้บริหาร 31 คน ครู 288 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

4.3.1 ภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์

- 1) การยกระดับการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์
- 2) การคิดวิเคราะห์เชิงปฏิบัติ
- 3) การวางแผนและควบคุมกลยุทธ์
- 4) การกำหนดทิศทางองค์กร
- 5) การสร้างและบริหารความเปลี่ยนแปลง

4.3.2 การยกระดับคุณภาพของการบริหารสถานศึกษา

- 1) การจัดการจัดสรรทรัพยากร

- 2) กระบวนการภายในของสำนักงาน
- 3) ความสามารถในการบริหารจัดการ
- 4) การสร้างความพึงพอใจ
- 5) ผลลัพธ์การดำเนินงาน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน วิชยฐานะ แบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะทั่วไป เป็นคำถามปลายเปิด

ข้อคำถามตอนที่ 2 – 4 เป็นแบบมาตรวัดแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (Best and Kahn, 1993)

5 หมายถึง	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา	มากที่สุด
4 หมายถึง	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา	มาก
3 หมายถึง	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา	ปานกลาง
2 หมายถึง	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา	น้อย
1 หมายถึง	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา	น้อยที่สุด

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการกำหนดเกณฑ์ของช่วงห่างในแต่ละช่วงชั้น ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

$$\text{ช่วงห่างในแต่ละช่วงชั้น} = \frac{\text{ชั้นที่มีคะแนนสูงสุด} - \text{ชั้นที่มีคะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{5} = 0.80$$

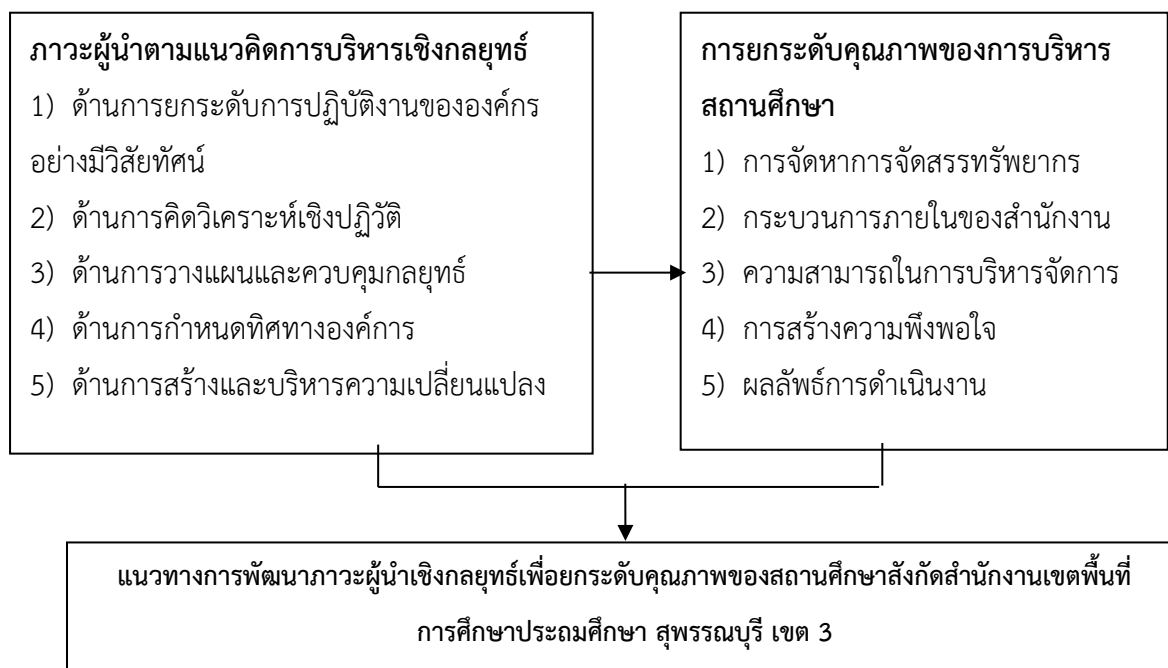
ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละช่วงชั้นและการแปลผล ดังนี้

4.21 – 5.00	หมายถึงมีระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึงมีระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาก
2.61 – 3.40	หมายถึงมีระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึงมีระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ น้อย
1.00 – 1.80	หมายถึงมีระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ใช้วิธีการวิเคราะห์ดัชนี PNI จากสูตร

$PNI_{modified} = (I-D)/D$ โดย I (Importance) หมายถึง ระดับความสำคัญของข้อความนั้นเปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ “What Should Be” และ D (Degree of Success) หมายถึง มาตรฐานที่แสดงระดับที่ข้อรายการนั้นได้รับการตอบสนองหรือระดับสัมฤทธิ์ผล (D = Degree of Success) ที่เป็นอยู่ในขณะนั้นเปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ “What is” ซึ่งการวิจัยนี้กำหนดความคาดหวัง มีค่าสูงสุดเท่ากับ 5 ส่วนการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใช้การเรียงค่าดัชนีจากมากไปหาน้อย ดัชนีที่มีค่ามากกว่า 0.20 แปลว่า มีความต้องการจำเป็นสูงที่ต้องได้รับความสนใจต้องพัฒนามากกว่าดัชนีที่มีค่าน้อยกว่า (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550, น. 280)

7. กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

8. สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สรุปผลข้อมูลทั่วไป ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็น ครู มากที่สุด จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 37.61 รองลงมา คือ หัวหน้าฝ่าย จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 25.70 หัวหน้างานจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 21.94 และมีจำนวนน้อยที่สุด คือหัวหน้ากลุ่มสาระฯ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.56 โดยส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโทมากที่สุด จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 52.66 และมีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี มากที่สุด จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 47.65 ซึ่งส่วนใหญ่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในโรงเรียนแห่งนี้ระหว่าง 11 – 15 ปี มากที่สุด จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 44.51

2. สรุปผลสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

2.1 สภาพปัจจุบัน ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ในสภาพปัจจุบันระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การสร้างและบริหารความเปลี่ยนแปลงมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับหนึ่ง ($\bar{X} = 3.64$) รองลงมาคือ การยกระดับการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.40$) และ การคิดวิเคราะห์เชิงปฏิกิริยามีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 2.26$)

2.2 สรุปผลสภาพที่พึงประสงค์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนและควบคุมกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมาคือ ด้านการยกระดับการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.26$) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การคิดวิเคราะห์เชิงปฏิกิริยา การสร้างและบริหารความเปลี่ยนแปลง การกำหนดทิศทางองค์กร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.20$)

3. สรุปผลความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ด้าน และเมื่อเรียงลำดับตามค่าดัชนี $PNImodified > 0.20$ ได้ดังนี้

3.1 ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงปฏิกิริยา $PNImodified = .858$

3.2 ด้านการวางแผนและควบคุมกลยุทธ์ $PNImodified = .344$

3.3 ด้านการยกระดับการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ $PNI_{modified} = .253$

3.4 ด้านการกำหนดทิศทางองค์กร $PNI_{modified} = .250$

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ด้าน มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงปฏิกิริยา 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ด้านการวางแผนและควบคุมกลยุทธ์ 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ด้านการยกระดับการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ และ 4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ด้านการกำหนดทิศทางองค์กร ผลการประเมินร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ทั้ง 4 แนวทาง มีความเหมาะสมในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในระดับมากเช่นกัน

9. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นนำมาสู่การอภิปรายได้ ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แตกต่างจากผลการวิจัยของ อารียา จำนงยา (2557) วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนมีพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์โดยรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก และยังแตกต่างจากผลการวิจัยของ มนสิชา ธรรมรักษ์ (2561) วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัย” พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในเครือ สวนกุหลาบวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากมีความแตกต่างกันในบริบทของพื้นที่การวิจัย โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของอารียา จำนงยา (2557) พบว่า งานวิจัยนี้ศึกษาในบริบทของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในด้านระเบียบและรูปแบบการบริหารงาน ระดับภาวะผู้นำของทั้ง 2 งานวิจัยจึงแตกต่างกัน ส่วนกรณีเมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของมนสิชา ธรรมรักษ์ (2561) พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านลักษณะทางภูมิศาสตร์ดังนั้นผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของทั้ง 2 งานวิจัยจึงอาจแตกต่างกันได้

2. ความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 มี

จำนวนทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ 1). ความต้องการจำเป็นด้านการคิดวิเคราะห์เชิงปฏิบัติ 2) ความต้องการจำเป็นด้านการวางแผนและควบคุมกลยุทธ์ 3). ความต้องการจำเป็นด้านการยกระดับการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ และ 4). ความต้องการจำเป็นด้านการกำหนดทิศทางองค์กร ซึ่งเป็นความต้องการที่ครอบคลุมความรู้ และทักษะการคิดรวมทั้งการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของศุภกร สุวรรณคาม (2566) พบว่า ความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 มี 6 ด้าน ได้แก่ 1. ความสามารถในการนำปัจจัยต่าง ๆ เข้ามากำหนดกลยุทธ์ 2. การมีความคิดความเข้าใจในระดับสูง 3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 4 การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5. การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร และ 6. การมีวิสัยทัศน์ร่วม และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาฟี๊ยะ แอหลัง (2561) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย การกำหนดแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ซึ่งทั้ง 3 งานวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงปฏิบัติ 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ด้านการวางแผนและควบคุมกลยุทธ์ 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ด้านการยกระดับการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ และ 4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ด้านการกำหนดทิศทางองค์กร โดยแนวทางทั้งหมดมีจุดร่วมที่สำคัญคือต้องกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับผลการวิจัยของศุภกร สุวรรณคาม (2566) พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 2 ดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องชี้แจงแนวนโยบายตามกรอบวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูปฏิบัติงานร่วมกันจนบรรลุผลสำเร็จตามกรอบวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) ด้านการวางแผนและควบคุมกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อประเมินและพัฒนา ด้านการวางแผนและควบคุมกลยุทธ์ ผู้บริหารควรนำแนวทางการการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาไปดำเนินการอย่างเร่งด่วน

2) ด้านการยกระดับการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อประเมินและพัฒนา ผู้บริหารควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีจำนวนทั้งสิ้น 4 แนวทางไปดำเนินการอย่างเร่งด่วนโดยตระหนักถึงความสำคัญของการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ก่อนการกำหนดแผนปฏิบัติต่าง ๆ

3) ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อประเมินและพัฒนา ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงปฏิบัติ ผู้บริหารควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา

4) ด้านการสร้างและบริหารความเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อประเมินและพัฒนา ด้านการสร้างและบริหารความเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีจำนวนทั้งสิ้น 4 แนวทางไปดำเนินการอย่างเร่งด่วนโดยตระหนักถึงความสำคัญของการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ก่อนการกำหนดแผนปฏิบัติต่าง ๆ

5) ด้านการกำหนดทิศทางการองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อประเมินและพัฒนา ด้าน การกำหนดทิศทางการองค์กร ผู้บริหารควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีจำนวนทั้งสิ้น 4 แนวทางไปดำเนินการอย่างเร่งด่วนโดยตระหนักถึงความสำคัญของการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ก่อนการกำหนดแผนปฏิบัติต่าง ๆ

10.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพในเชิงลึก ซึ่งอาจจะทำให้ผู้วิจัยค้นพบตัวแปรที่อยู่นอกเหนือจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่นนี้ จะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่เป็นคุณค่าในเชิงวิชาการในลำดับต่อไป

11. เอกสารอ้างอิง

- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2550). *การจัดการสมัยใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ล กรุ๊ป
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มนสิชา ธรรมรักษ์. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- เยาวรินทร์ ยี่มรอด. (2559). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในภาคตะวันตก*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สัมมา ธรณิธย์. (2554). *การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารมหาวิทยาลัย*. รายงานวิจัย. คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3. (2566). *สารสนเทศทางการศึกษาประจำปีการศึกษา 2565*. สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2567. จาก https://spb3.go.th/spb3/banner2_detail_show.php?id=480
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *การศึกษาด้วยตนเองหลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานผู้บริหารในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษา. ในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561)*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2550). *ภาวะผู้นำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรรถเดช สรสุชาติ. (2563). *สถิติประยุกต์และระเบียบวิธีวิจัย*. ขอนแก่น: กรีนเนสไวด์.
- Halpin, A. W. (1996). *Theory and research in administration*. New York: Macmillan.
- Hansen, K. M. (2016). *Effective school leadership practices in school with positive climate in the age of high-stakes teacher evaluations*. (Master of Education Specialist). Retrieved from <https://commons.nmu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1126&context=theses>
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2001). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*. (6thed). New York: Random House.
- Sergiovanni, T. J. (2001). *Educational Administration*. (6thed). New York: McGraw-Hills.
- Steers, R. M. (1977). Antecedents and Outcomes of Organizational Commitment. *Administrative Science Quarterly*, 22(1977).
- Yukl, G. A. (1998). *Leadership in Organizational*. (4 ed.). New Jersey: Prentice Hall.